

діяльність : закон України від 07.12.2000 № 2121-III // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 8. **19.** Про Рахункову палату України : закон України від 11.07.1996 № 315/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 24. – Ст. 137. **20.** Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 3 / редкол.: Ю. С. Шемшученко (від. ред.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2001. – 792 с. **21.** Про затвердження Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : постанова Правління Національного банку України від 17.07.2001 № 276 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1662. **22.** Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 369 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1864.

*Надійшла до редколегії 01.06.2012*

*Исследованы теоретико-правовые вопросы контрольной деятельности Национального банка Украины как главного государственного контролирующего субъекта в банковской системе, ответственного за организацию стабильного денежного обращения в Украине.*

*The theoretical-legal questions of control activity of the National Bank of Ukraine as a main state supervisory subject in the banking system, accountable for organization stable money circulation in Ukraine, are investigational.*

УДК 342.95

**Д. В. Лазарєв**

### **МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ У РЕГУЛЮВАННІ МІЖНАРОДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ**

*Проаналізовано поняття адміністративного договору в системі нормативних актів; окреслено їх роль і значення у системі адміністративно-правового регулювання міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності.*

Аналіз сучасного стану організованої злочинності, її якісних та кількісних показників і характеристик свідчать про те, що вона постійно та активно розвивається, набуваючи нових, все більш складних, і разом із тим прихованіших від правоохоронних органів, форм та напрямків злочинної діяльності. Виходячи за межі окремих держав злочинні організації стають більш розгалуженими, потужними та численними. Крім того, сьогодні все частіше різні організовані злочинні утворення активно налагоджують між собою взаємозв'язки, в тому числі міжнародного характеру, з метою розширення сфери своєї злочинної діяльності та збільшення за рахунок цього нелегальних доходів, а також для того, щоб більш ефективно її приховувати від державних та міжнародних правоохоронних органів і організацій, зокрема через використання адміністративного ресурсу корумпованих чиновників та проникнення злочинної діяльності до легального бізнесу.

© Лазарєв Д. В., 2012

За таких умов стає більш ніж очевидним, що наразі жодна з держав світу не у змозі самотужки ефективно боротися з організованою злочинністю, тож питання налагодження міжнародного співробітництва з метою протидії цьому надзвичайно небезпечному, деструктивному, антисоціальному явищу стають усе більш актуальними.

Деякі питання, що так чи інакше стосуються означеної проблеми, аналізували В. Авер'янов, М. Ануфрієв, О. Бандурка, Д. Бахрах, Ю. Битяк, В. Болотова, О. Виноградова, А. Глієв, І. Гуткін, К. Єрмаков, Е. Іванов, Р. Калюжний, В. Колпаков, В. Маляренко, Н. Яблоков та інші дослідники з різних галузей права. Однак, попри досить ретельну увагу правників до проблеми організованої злочинності, у більшості існуючих наукових робіт з приводу боротьби з нею взаємодію розглядають у межах співпраці окремих правоохоронних органів та їх посадових осіб на рівні конкретної держави (внутрішньодержавному).

У зв'язку з вищевикладеним метою цієї статті є: дослідити місце та значення адміністративних договорів у регулюванні міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності. Задля цього планується: проаналізувати поняття і структуру адміністративних договорів у системі нормативних актів, окреслити їх роль і зазначення у системі адміністративно-правового регулювання міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності.

Оскільки предметом нашого дослідження є адміністративно-правовий аспект забезпечення міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності, то цікавим є питання методів управління такою взаємодією. Традиційний імперативний метод адміністративного права, який діє за схемою влада → підпорядкування, у даному виді співробітництва не діє. Оскільки досліджувана форма взаємодії складається між юридично рівними суб'єктами, які не перебувають у прямій залежності чи іншому організаційному підпорядкуванні один одного. Тому регулювання міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності має здійснюватися іншим способом (методом), аніж владний наказ. І одним із головних засобів на цьому шляху є адміністративний договір.

Відповідно до ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративний договір – дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права та обов'язки сторін, що впливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди [1].

Інститут адміністративного договору є досить новим юридичним явищем для нашої держави, який ще знаходиться на стадії становлення, у зв'язку із чим викликає особливе зацікавлення серед правників.

Так, О. Харитонова зазначає, що невизначеність питання стосовно сутності та призначення адміністративного договору пов'язана із тим, що договір традиційно вважається засобом

регулювання у галузях приватного права, зокрема у цивільному праві, де склалися засади, що ґрунтуються на рівності сторін, їх автономії тощо. Публічне ж право, однією з провідних галузей якого є право адміністративне, належить, так би мовити, до протилежного «полюсу» юридичної матерії [2, с. 291]. Далі дослідниця підкреслює, що одночасно із розвитком демократичних засад адміністративне право дедалі більше використовує певні положення права приватного. Це пов'язано насамперед із необхідністю збагачення відносин панування-підпорядкування такими формами, які мають в основі свободу поведінки суб'єктів. У зв'язку з цим в адміністративному праві формуються інститути, подібні до інститутів приватного права, зокрема, інститут адміністративного договору, який набув значення самостійної правової форми державного управління [2, с. 291]. Безпосередньо ж адміністративний договір В. О. Харитонова визначає як угоду, укладену суб'єктами адміністративного права на підставі адміністративно-правових норм у загальнодержавних та інших публічних інтересах, правовий режим якої визначається змістом владних повноважень, носієм яких є обов'язково одна зі сторін [2, с. 294].

В. Б. Авер'янов адміністративний договір характеризує як правовий акт управління, що ухвалюється на підставі норм права двома (або більше) суб'єктами адміністративного права, один із яких обов'язково є органом виконавчої влади, може містити у собі загальнообов'язкові правила поведінки (нормативний характер) або встановлювати (змінювати, припиняти) конкретні правовідносини між його учасниками (індивідуальний характер) [3].

Заслужує на увагу точка зору Ю. П. Битяка, який пише, що адміністративний договір – угода двох або більше суб'єктів адміністративного права, один з яких завжди є суб'єктом виконавчої влади. Це багатосторонній акт, за допомогою якого виникають, змінюються або припиняються взаємні права та обов'язки сторін [4, с. 159]. Адміністративіст відзначає, що в процесі своєї діяльності органи державного управління можуть здійснювати власні повноваження шляхом не тільки видання актів управління, а й укладання адміністративних договорів. Юридична природа адміністративного договору полягає в тому, що він є актом застосування норм права, внаслідок чого реалізуються конкретні функції виконавчої влади за деякими винятками. Адміністративний договір, як правило, базується на адміністративно-правових нормах, але багато адміністративних договорів мають комплексний характер і регулюються нормами декількох галузей права [4, с. 160].

В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко з приводу досліджуваного питання пишуть, що своєрідною формою державного управління слід вважати адміністративні договори. Від самого початку доцільно зазначити, що досить інтенсивно використовуваний в адміністративно-правовій літературі термін «адміністративний договір» у нормативних джерелах не вживається [5, с. 205]. Адміністративний

договір автори розуміють як систему взаємних зобов'язань, між названими в акті управління суб'єктами, формулювання і виконання яких має метою вирішення визначених державою завдань. Така угода спрямована на встановлення, зміну чи припинення адміністративно-правових відносин [5, с. 205].

С. В. Ківалов у своїх дослідження пише, що адміністративний договір – це один із видів публічно-правових договорів. Він являє собою засноване на нормах права і добровільному волевиявленні двох або більше суб'єктів адміністративного права, один з яких завжди виступає суб'єктом державної волі, угоду, яка встановлює, змінює і припиняє взаємні права та обов'язки його учасників. Адміністративний договір є одним із видів форм державного управління [6, с. 179].

Відомий російський науковець Д. М. Бахрах поняття адміністративного договору визначає як заснований на адміністративно-правових нормах і вироблений у публічних інтересах у результаті добровільного узгодження волі двох (або більше) суб'єктів адміністративного права, одним з яких завжди виступає суб'єкт адміністративної влади, багатосторонній акт, що встановлює (припиняє, змінює) взаємні права та обов'язки його учасників [7, с. 247].

З викладеного видно, що пропри певні відмінності у різних авторів у зовнішньому формулюванні поняття адміністративного договору його сутність залишається незмінною.

Як правило, адміністративна угода розглядається як форма управління, що реалізується на внутрішньодержавному рівні, тобто між суб'єктами всередині окремої держави. Однак із нашої точки зору, адміністративні договори притаманні й міжнародним відносинам, на цьому, до речі, наголошував і В. Б. Авер'янов, який зазначав, що адміністративні договори можуть мати і міжнародний характер [3, с. 101]. Адже ряд ознак, притаманних адміністративним договорам, які укладаються всередині держави, властиві й деяким міжнародним угодам, а саме: наявність органу виконавчої влади як однієї зі сторін (існує величезна кількість міжнародних угод, укладених міністерствами та іншими відомствами, які належать до органів виконавчої гілки влади); встановлення взаємних прав та обов'язків; організуючий та координаційний характер; метою виступають публічні (загальні) блага; базуються на нормах права тощо.

Тож очевидно, що адміністративні договори як форма управлінської взаємодії взагалі та з питань протидії організованій злочинності зокрема притаманна й міжнародним відносинам. Найчастішим проявом таких договорів є міжвідомчі угоди, які укладаються між відповідними міністерствами, службами, адміністраціями. В Україні сьогодні діє ціла низка міжнародних угод, суб'єктами укладання яких виступають Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Адміністрація державної прикордонної служби та ін.

Аналізуючи місце та значення адміністративних договорів у регулюванні міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності, слід виходити з того, що більшість міжнародних нормативно-правових документів, прийнятих на вищому рівні (наприклад, Конвенції) мають доволі загальний характер. У той час як адміністративні договори є більш конкретними та чіткими.

Спробуємо виокремити ознаки адміністративних договорів, які характеризують їх місце та значення для регулювання міжнародної взаємодії з питань протидії організованій злочинності.

По-перше, вони, як правило, укладаються між правоохоронними та іншими компетентними суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з організованою злочинністю. Це дозволяє налагодити більш тісні й надійні зв'язки, а отже – ефективніше та оперативніше вживати спільні заходи по боротьбі зі злочинністю.

По-друге, адміністративні договори мають координаційний характер. Тобто ці договори скеровують, організують дії сторін таким чином, щоб вони були максимально узгодженими. Ю. П. Битяк з цього приводу зазначає, що адміністративний договір забезпечує координацію роботи різних управлінських структур у випадках, коли суб'єкти управління є юридично рівноправними і виникає необхідність координації їх діяльності [4, с. 160].

По-третє – це конкретизований характер адміністративних угод. Адже вони орієнтовані на співробітництво між конкретними державними структурами. Тож відповідно і зміст таких угод обумовлюється специфікою компетенції взаємодіючих сторін та є значно конкретнішим у частині цілей, завдань, напрямків, форм співробітництва, прав та обов'язків сторін тощо.

По-четверте, адміністративні договори дозволяють правоохоронним та іншим компетентним органам повніше реалізувати свою компетенцію та функціональне призначення.

По-п'яте, адміністративні договори, через те, що вони забезпечують більш тісні взаємовідносини між суб'єктами, сприяють більш активному обміну досвідом, налагодженню неформальних каналів зв'язку.

Отже, із викладеного можемо дійти висновку, що адміністративні договори відіграють доволі значну роль у врегулюванні міжнародної взаємодії щодо протидії організованій злочинності, оскільки як правило саме вони регламентують взаємовідносини між іноземними правоохоронними органами та іншими компетентними суб'єктами, які здійснюють безпосередню боротьбу зі злочинністю та співпрацюють між собою з цього приводу. Крім того, такі міжвідомчі адміністративні договори дуже часто конкретизують та уточнюють інші, більш узагальнені міжнародні нормативно-правові акти, укладені на найвищому рівні (наприклад, міжнародні конвенції), адаптуючи їх під специфіку компетенції конкретних суб'єктів.

**Список літератури:** 1. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446. 2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юрид. думка, 2004. – 584 с. 3. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Ін Юре, 2002. – 668 с. 4. Адміністративное право Украины : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений юрид. спец.]. – 2-е изд., перераб. и доп. / [Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. Н. Гарашук и др.]; под ред. проф. Ю. П. Битяка. – Харьков : Право, 2003. – 576 с. 5. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с. 6. Адміністративное право Украины : учебник / под общей ред. С. В. Кивалова. – Харьков : Одиссей, 2004. – 880 с. 7. Бахрах Д. Н. Адміністративное право России : учеб. для вузов / Д. Н. Бахрах. – М. : Норма, 2002. – 444 с.

*Надійшла до редколегії 02.07.2012*

*Проанализировано понятие административного договора в системе нормативных актов, обозначены их роль и значение в системе административно-правового регулирования международного взаимодействия по противодействию организованной преступности.*

*The concept of administrative contract in the system of normative acts is analysed, their role and value in the system of administrative and legal adjusting of international cooperation on counteraction in combating organized crime are outlined.*

УДК 342.9

**С. Ю. Любімова**

## **ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

*Уточнено поняття адміністративно-правового статусу приватних підприємств, визначено та охарактеризовано його структурні елементи.*

На сучасному етапі для забезпечення розвитку України як правової, соціальної держави необхідне реформування всієї системи державного управління, в тому числі й проведення адміністративної реформи. Як свідчить практика, на жаль, на даному етапі економічного розвитку нашої держави є неможливим функціонування у чистому вигляді ані самостійного ринкового механізму, ані суцільно одержавленої економічної системи. Ці складові розвитку повинні постійно співіснувати. Враховуючи це, сучасні принципи й умови адміністративної діяльності та її правового регулювання потребують наукового переосмислення. Особливо це стосується адміністративно-правового статусу підприємств як суб'єктів господарювання. Становлення та розвиток ринкових відносин, створення стабільної інфраструктури ринку, поява нових організаційно-правових форм господарювання, включення економіки України

© Любімова С. Ю., 2012